

Sygn. akt III AUa 372/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 stycznia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Marta Sawińska (spr.)
Sędziowie:	SSA Marek Borkiewicz del. SSO Katarzyna Schönhof-Wilkans
Protokolant:	st.sekr.sądowy Emilia Wielgus

po rozpoznaniu w dniu 9 stycznia 2015 r. w Poznaniu

sprawy z wniosku **A. P.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. W..**

o rentę rodzinną i rentę socjalną

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. W..

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 14 stycznia 2014 r. sygn. akt VII U 772/13

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 2 i oddala odwołanie;
2. w pozostałym zakresie oddala apelację;

del. SSO Katarzyna Schönhof-Wilkans	SSA Marta Sawińska (spr.)	SSA Marek Borkiewicz
-------------------------------------	---------------------------	----------------------

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z dnia 2 stycznia 2013r., **znak** (...)na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. nr 153 z dnia 18.09.2009r. poz. 1227) odmówił A. P. prawa do renty rodzinnej.

W uzasadnieniu decyzji pozwany podniósł, że w celu nabycia prawa do renty rodzinnej w przypadku A. P. powinien być spełniony warunek ust. 1 pkt. 3 ustawy tj. posiadanie całkowitej niezdolności do pracy, która powstałaby przed ukończeniem nauki w szkole tj. przed 15.06.1984r. Komisja Lekarska orzeczeniem z dnia 12.12.2012r. stwierdziła, że A. P. jest całkowicie niezdolna do pracy od 8.05.1992r., tj. po 15.06.1984r. Wobec powyższego Zakład odmówił prawa do przyznania renty rodzinnej.

Od powyższej decyzji w ustawowym terminie wnioskodawczyni odwołała się do Sądu Okręgowego w Poznaniu.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z dnia 2 stycznia 2013r., **znak (...)** na podstawie przepisów ustawy z dnia 27 czerwca 2003r. o rencie socjalnej (Dz. U. nr 135 z dnia 1.08.2003r. poz. 1268) odmówił A. P. prawa do renty socjalnej.

W uzasadnieniu decyzji pozwany podniósł, że Komisja Lekarska orzeczeniem z dnia 12.12.2012r. stwierdziła, że A. P. jest całkowicie niezdolna do pracy od 8.05.1992r., a niezdolność winna powstać przed 15.06.1984r. Wobec powyższego Zakład odmówił prawa do przyznania renty socjalnej.

Od powyższej decyzji w ustawowym terminie również wnioskodawczyni odwołała się do Sądu Okręgowego w Poznaniu.

Pozwany w odpowiedzi na odwołania podtrzymał swe stanowisko zawarte w zaskarżonych decyzjach i wniósł o oddalenie odwołań.

Wyrokiem z dnia 14 stycznia 2014 r. zmieniono decyzję z 2 stycznia 2013 r. (...) poprzez przyznanie odwołującej prawa do renty rodzinnej od 15 września 2012 r. na stałe (punkt1.), zmieniono także drugą z zaskarżonych decyzji przyznając odwołującej prawo do renty socjalnej od 1 października 2012 r. na stałe.

U podstaw powołanego rozstrzygnięcia legły następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

Odwołująca A. P. urodziła się (...)

W dniu 15.06.1984r. odwołująca ukończyła naukę w (...) Szkole Zawodowej (...) przy Ośrodku Szkolno- (...) we W. w zawodzie krawiec odzieży damskiej lekkiej. 15.09.2012r. zmarła matka odwołującej – J. P..

Odwołująca jest uprawniona do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy. Prawo do renty zostało odwołującej przyznane do dnia 31.08.2014r.

W dniu 22.10.2012r. odwołująca złożyła w organie rentowym wnioski o przyznanie prawa do renty rodzinnej i renty socjalnej. Aby nabyć prawo do renty rodzinnej i socjalnej odwołująca powinna stać się niezdolna do pracy przed dniem 15.06.1984r.

Sąd Okręgowy wskazywał, że przedmiotem sporu w niniejszym procesie była prawidłowość oceny stanu zdrowia odwołującej, w szczególności data powstania niezdolności do pracy, zatem Sąd powołał biegłych lekarzy sądowych w osobach: dr n. med. R. G. – psychiatry, mgr R. L. - psychologa, lek. med. B. M. – ortopedy, dr habil. med. J. M. – neurologa, których zobowiązał do oceny stanu zdrowia odwołującej, w szczególności ustalenia, czy odwołująca jest całkowicie niezdolna do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało:

- 1) przed ukończeniem 18 roku życia;
- 2) w trakcie nauki w szkole tj. przed 15.06.1984r.

lub czy stała się całkowicie niezdolna do pracy i samodzielnej egzystencji do ukończenia 16 roku życia lub do ukończenia nauki w szkole /opinia k. 31-34 akt/.

Biegli rozpoznali u odwołującej: mózgowie porażenie dziecięce z wodogłowiem normotensyjnym i zaznaczającym się niedowładem kończyn dolnych oraz zespołem mózdkowym, niedosłuch obustronny (aparatusłuchowy w uchu prawym), stopy końsko-szpotaawe z artrozą stawów skokowych, zespół bólowy dolnego odcinka kręgosłupa, sprawność umysłową na poziomie upośledzenia umysłowego w stopniu umiarkowanym, psychologiczne wykładniki organicznych zmian w obrębie CUN o charakterze pierwotnym, cechy nieprawidłowej osobowości, zaburzenia zachowania i emocji, stopy końsko-szpotaawe, zespół bólowy kręgosłupa bez istotnego ograniczenia ruchomości.

Opierając się na łącznej opinii biegłych Sąd stwierdził, że odwołująca jest osobą całkowicie niezdolną do pracy i niezdolność ta powstała przed dniem 15.06.1984r.

W ocenie neurologicznej u odwołującej mózgowie porażenie dziecięce z wodogłowiem normotensyjnym i zaznaczającym się niedowładem kończyn dolnych oraz zespołem mózdkowym, niedosłuchem obustronnym i stopami końsko-szpotaawymi powstały w dzieciństwie – tj. przed ukończeniem 18 roku życia; czynią one odwołującą całkowicie niezdolną do pracy przed 15.06.1984r. Natomiast zmiany zwyrodnieniowe w obrębie stawów skokowych i zespół bólowy dolnego odcinka kręgosłupa powstały w okresie późniejszym. Ponieważ orzecznictwo lekarskie z tego obszaru mieści się w dziedzinie ortopedii, to winien się w tej kwestii wypowiedzieć biegły ortopeda.

W ocenie psychiatryczno-psychologicznej odwołująca jest całkowicie niezdolna do pracy przed 16 rokiem życia z powodu upośledzenia umysłowego w stopniu umiarkowanym. To upośledzenie jest tak znacznie nasilone, że uniemożliwia opanowanie nawet elementarnych wiadomości szkolnych i samodzielnego funkcjonowania społecznego. Rozpoznane zaburzenia mają charakter stanu chorobowego, nie rokują poprawy i dlatego całkowita niezdolność do pracy jest trwała. Zdaniem biegłych psychiatry i psychologa nie ma potrzeby poszerzania składu biegłych, tym bardziej, że w ocenie łącznej biegłych zarówno schorzenia neurologiczne, jak i psychopatologiczne czynią odwołującą trwale, całkowicie niezdolną do pracy przed 16 rokiem życia.

W opinii ortopedycznej obecny stan narządu ruchu u wnioskodawczyni narusza w istotny sposób sprawność motoryczną organizmu i upośledza wydolność chodu, wymaga stałej kontroli lekarskiej, systematycznego, intensywnego usprawniania, dalszego leczenia farmakologicznego i fizykoterapeutycznego zaostrzeń zespołu bólowego kręgosłupa, dużych stawów, zaopatrzenia ortopedycznego, kształtowania zachowań prozdrowotnych, unikania przeciążeń, lecz nie powoduje całkowitej niezdolności do pracy zarobkowej z przyczyn strictly ortopedycznych.

W piśmie procesowym z dnia 24.09.2013r. pozwany przesłał stanowisko Przewodniczącego Komisji Lekarskich ZUS. W piśmie Przewodniczącego Komisji Lekarskich ZUS wniesiono zastrzeżenia do proponowanych ustaleń orzeczniczych, zwłaszcza w zakresie początku całkowitej niezdolności do pracy. Jak wynika z ustaleń komisji lekarskiej w dokumentacji w dniu 15.07.1981r. orzeczenie KIZ o zaliczeniu do III grupy inwalidzkiej od urodzenia, a od 8.05.1992r. całkowita niezdolność do pracy do 31.08.2014r. z tytułu pogorszenia stanu zdrowia w trakcie zatrudnienia, które podjęła od 1.08.1984r.

W piśmie z dnia 4.10.2013r. pozwany podtrzymał zastrzeżenia do opinii biegłych sądowych zawarte w piśmie Przewodniczącego Komisji Lekarskich ZUS z dnia 20.09.2013r. i przyjął je za własne.

Z uwagi na powyższe zastrzeżenia Sąd zwrócił się do biegłych: neurologa, psychiatry, psychologa o ustosunkowanie się do nich w opinii uzupełniającej.

W łącznej opinii uzupełniającej z dnia 9.10.2013r. biegli podtrzymali dotychczasową opinię. Biegli psycholog i psychiatra wskazali, że wydana opinia wynika z rozpoznania tj. upośledzenie umysłowe w stopniu umiarkowanym, psychologiczne wykładniki organicznych zmian w obrębie ośrodkowego układu nerwowego, zaburzenia zachowania, emocji i osobowości spowodowane organicznym uszkodzeniem mózgu. Wymienione zaburzenia mają charakter pierwotny. Upośledzenie umysłowe nie jest chorobą, lecz stanem chorobowym, strictly nie może upośledzenie umysłowe ulegać poprawie lub pogorszeniu. Takie pogorszenie w stanie psychicznym jest jednak możliwe, jednak

to nie wpływa na zmianę diagnozy, lecz na pogorszenie diagnozy o zespół psychoorganiczny lub inne zaburzenia psychiczne. Tak więc wymienione zaburzenia związane z upośledzeniem umysłowym umiarkowanym wyznaczają jednoznacznie sposób orzekania zdolności do pracy odwołującej przedstawiony w wydanej opinii. Biegły neurolog podzielił w całości powyższe uzupełnienie opinii dokonane przez biegłych psychiatrę i psychologa, a także uprzednio wydaną opinię – całkowita niezdolność do pracy przed 16 rokiem życia z powodu upośledzenia umysłowego w stopniu umiarkowanym.

W piśmie z dnia 4.11.2013r. pozwany powołując się na stanowisko Przewodniczącego Komisji Lekarskich ZUS z dnia 31.10.2013r. podtrzymał dotychczasowe zastrzeżenia i stanowisko orzecznicze zajęte przez komisję lekarską o całkowitej niezdolności do pracy powstałej od 8.05.1992r., tj. po 15.06.1984r.

Powyższy stan faktyczny Sąd I instancji ustalił na podstawie: dokumentów zawartych w aktach niniejszej sprawy, w tym dokumentacji medycznej dołączonej w toku postępowania /k. 5-18/, opinii biegłych /k. 31-34, 49/ oraz dokumentów w aktach rentowych odwołującej nr (...) i dokumentacji lekarskiej.

Sąd przyjął, że dokumenty złożone i zgromadzone w sprawie są prawdziwe i wiarygodne. Nie ma bowiem żadnych podstaw do ich zakwestionowania z urzędu, a żadna ze stron nie podniosła zarzutu ich nieprawdziwości.

Za przydatną i istotną dla ustalenia okoliczności sprawy Sąd uznał opinię biegłych lekarzy sądowych: psychologa, psychiatry, ortopedy, neurologa wraz z opinią uzupełniającą psychologa, psychiatry, neurologa. Opinie te sporządzone zostały bowiem w oparciu o gruntowny wywiad lekarski przeprowadzony w trakcie badania, a także przy uwzględnieniu dokumentacji medycznej dostarczonej przez odwołującą. Sąd nie dopatrył się jakichkolwiek nieścisłości, sprzeczności w treści opinii, jak też błędów w logicznym rozumowaniu, które podawałyby w wątpliwość jej wiarygodność.

W tak ustalonym stanie faktycznym sąd uznał odwołanie za uzasadnione. Wskazał, że przedmiotem sporu jest to, od kiedy odwołująca stała się całkowicie niezdolna do pracy, a w związku z tym, czy odwołującej przysługuje prawo do renty rodzinnej oraz prawo do renty socjalnej.

Zgodnie z art. 65 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. Nr 153 z 2009r., poz. 1227 ze zm.) renta rodzinna przysługuje uprawnionym członkom rodziny osoby, która w chwili śmierci miała ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy lub spełniała warunki wymagane do uzyskania jednego z tych świadczeń. Przy ocenie prawa do renty przyjmuje się, że osoba zmarła była całkowicie niezdolna do pracy.

Przepis art. 68 ust. 1 cyt. ustawy stanowi, iż dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione mają prawo do renty rodzinnej :

1. do ukończenia 16 lat,
2. do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia, albo
3. bez względu na wiek, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy w okresie, o którym mowa w pkt 1 lub 2.

Z kolei wymogi do uzyskania renty z tytułu niezdolności do pracy określone są w przepisie art. 57 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Przepis ten w ust. 1 stanowi, że renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który spełnił łącznie następujące warunki:

- 1) jest niezdolny do pracy;
- 2) ma wymagany okres składkowy i nieskładkowy;

3)niezdolność do pracy powstała w okresach, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 i 2, pkt 3 lit. b, pkt 4, 6, 7 i 9, ust. 2 pkt 1, 3-8 i 9 lit. a, pkt 10 lit. a, pkt 11-12, 13 lit. a, pkt 14 lit. a i pkt 15-17 oraz art. 7 pkt 1-4, 5 lit. a, pkt 6 i 12, albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów.

Niezdolną do pracy w rozumieniu ustawy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy /art.12 ust.1 ustawy/. Całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiejkolwiek pracy /art.12 ust. 2 ustawy/. Przy ocenie stopnia i trwałości niezdolności do pracy oraz rokowania, co do odzyskania zdolności do pracy uwzględnia się stopień naruszenia organizmu oraz możliwości przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji. Uwzględnia się również możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne /art.13 ust.1 ustawy/.

Z kolei zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz.U. Nr 135, poz. 1268), renta socjalna przysługuje osobie pełnoletniej **całkowicie** niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało:

- 1)przed ukończeniem 18. roku życia;
- 2)w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej - przed ukończeniem 25. roku życia;
- 3)w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

W myśl art. 15 w/w ustawy w sprawach nieuregulowanych w ustawie stosuje się odpowiednio: art. 12-14, art. 61, art. 78-81, art. 88, art. 89, art. 93, art. 94, art. 98, art. 100 ust. 1 i 2, art. 101, art. 102 ust. 1, art. 104 ust. 4, art. 107, art. 114, art. 116 ust. 1b i 2, art. 118 ust. 1-5, art. 119 ust. 1, art. 121, art. 122 ust. 1, art. 126, art. 128, art. 129 ust. 1, art. 130 ust. 1, art. 133-135, art. 136a i art. 138-144 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przy czym kwotę wolną od potrąceń i egzekucji ustala się według zasad określonych dla renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy.

Zgodnie z art. 129. 1. Świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu, z uwzględnieniem ust. 2.

2. W razie zgłoszenia wniosku o rentę rodzinną w miesiącu przypadającym bezpośrednio po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć ubezpieczonego, emeryta lub rencisty, rentę rodzinną wypłaca się od dnia śmierci, nie wcześniej jednak niż od dnia spełnienia warunków do renty przez uprawnionych członków rodziny.

W zakresie oceny zdolności odwołującej do pracy Sąd oparł swe rozstrzygnięcie w głównej mierze na opiniach biegłych. W tym bowiem zakresie konieczna była wiedza specjalna w rozumieniu art. 278 § 1 kpc.

Pozwany nie zgodził się z opinią biegłych, jednakże zgłoszone wątpliwości zostały przez biegłych: psychologa, psychiatrę, neurologa jasno wyjaśnione w opinii uzupełniającej. Biegli wskazali, na czym opierali się przy wydawaniu opinii podkreślając, że całkowita niezdolność odwołującej do pracy powstała przed 16 rokiem życia i wynika z zaburzeń związanych z upośledzeniem umysłowym umiarkowanym.

Sąd podzielił stanowisko biegłych wyrażone w opinii oraz opinii uzupełniającej, ponieważ jest ono wnikliwe i szczegółowe. Biegli wydający opinię posiadają wiedzę specjalistyczną, przeprowadzili badanie odwołującej oraz przeanalizowali jej dokumentację medyczną. Brak było zasadnych przesłanek do dyskwalifikowania końcowej konkluzji biegłych, jej zasadności i zgodności z rzeczywistym stanem rzeczy. Sprawozdanie z przedmiotowego badania i wywiadu od badanej, zawarte w opiniach świadczy o tym, że badanie i analiza dokumentacji medycznej nie była powierzchowna. Dlatego też Sąd uznał je za przekonujące, obiektywne, logiczne, spójne wewnętrznie i zgodne z doświadczeniem życiowym. Sąd zatem podzielił treść cytowanej opinii i uczynił ją podstawą swoich ustaleń.

Kompletnym, rzeczowym i należycie uzasadnionym konkluzjom biegłych pozwany nie przeciwstawił argumentów medycznych mogących podważyć ich wiarygodność.

Po zapoznaniu się przez pozwanego z opinią uzupełniającą nie wniesione zostały dalsze konkretne zastrzeżenia wobec tej opinii, ani wnioski dowodowe w sprawie, jedynie podtrzymano dotychczas zgłoszone zastrzeżenia.

Samo niezadowolenie pozwanego z treści opinii biegłych, gdy nie podnosi on zarzutów, które mogłyby podważyć ich miarodajność, nie powoduje konieczności powoływania kolejnych biegłych (orzeczenie Sądu Najwyższego z 15.02.1974 r., sygn. akt II CR 817/73 – nie publikowane oraz z 18.02.1974 r., sygn. akt II CR 5/74, Biuletyn Sądu Najwyższego 1974/4/64 , wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 7 czerwca 2006r., sygn. I ACa 1407/05, LEX nr 278415). Takie samo stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 sierpnia 1999r., sygn. I PKN 20/99, OSNP 2000/22/807, w którym orzekł, że potrzeba powołania innego biegłego powinna wynikać z okoliczności sprawy, a nie z samego niezadowolenia strony z dotychczas złożonej opinii.

W tym stanie rzeczy z przyczyn wskazanych i opisanych wyżej Sąd stanął na stanowisku, że odwołująca wykazała w postępowaniu przed Sądem, iż jest trwale całkowicie niezdolna do pracy a niezdolność ta powstała przed dniem 15.06.1984r.

Mając powyższe na uwadze, Sąd na podstawie art. 477⁽¹⁴⁾ § 2 kpc i powołanych przepisów prawa materialnego w pkt. 1 sentencji zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 2 stycznia 2013r., znak (...) i przyznał odwołującej prawo do renty rodzinnej od dnia 15 września 2012 r. tj od dnia śmierci J. P. - na stałe.

W pkt. 2 sentencji wyroku, Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 2 kpc i powołanych przepisów prawa materialnego zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 2 stycznia 2013r., znak (...) i przyznał odwołującej prawo do renty socjalnej od dnia 01 października 2012 r. .tj od miesiąca , w którym zgłoszono wniosek - na stałe.

Apelację od powołanego wyroku wywiódł pozwany organ rentowy, domagając się zmiany zaskarżonego orzeczenia i oddalenia odwołania.

Zarzuty apelacji objęły:

- naruszenie prawa materialnego to jest art.68 ust.1 w związku z art.12 ust.1 i 3 oraz art.13 ust.1 i 2 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS (t.j.Dz.U. z 2009/153/1227)
- naruszenie art.7 ust.1 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz.U. Nr 135 poz.1268 ze zm.)
- naruszenie art.233§1 k.p.c. i art.286 k.p.c.

W uzasadnieniu wniesionego środka zaskarżenia apelujący wywodził, że opinie biegłych nie mogły stanowić podstaw dla zmiany zaskarżonych decyzji , wobec czego sprawa nie została dostatecznie wyjaśniona do ostatecznego rozstrzygnięcia. W dniu 15 lipca 1981 r. odwołująca została zaliczona do III grupy inwalidów z ogólnego stanu zdrowia z uwagi na niedorozwój umysłowy umiarkowany. Dopiero orzeczeniem z 9.06.1992 zaliczono ją do II grupy inwalidów, przy czym od roku 1981 do roku 2000 odwołująca pozostawała w zatrudnieniu. Opinia biegłych jest zdaniem apelującego wewnątrznie sprzeczna- przy rozpoznaniu niedorozwoju umysłowego umiarkowanego równocześnie biegli opowiadają się za całkowitą niezdolnością do pracy przed 16 rokiem życia.

Z kolei przyznając prawo do renty socjalnej sąd orzekający naruszył zdaniem apelującego wskazany przepis ustawy o rencie socjalnej, jednoznacznie wykluczający możliwość przyznania prawa do renty socjalnej osobie uprawnionej do renty z tytułu niezdolności do pracy (odwołująca pobiera takie świadczenie od 1 sierpnia 1995 r., ostatnio przyznano świadczenie decyzją z 18 marca 2011 r. i to na okres do 31 sierpnia 2014 r.).

A. P. nie zajęła wobec wniesionej apelacji merytorycznego stanowiska.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego jest częściowo zasadna.

Na wstępie Sąd Apelacyjny wskazuje, że w pełni akceptuje ustalenia stanu faktycznego dokonane na etapie postępowania pierwszo instancyjnego, co czyni zbędnym ich ponowne w tym miejscu szczegółowe przywoływanie.

Prawidłowo przywołano materialno prawne podstawy wniosków rentowych odwołującej.

Zgodnie z art. 65 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. Nr 153 z 2009r., poz. 1227 ze zm.) renta rodzinna przysługuje uprawnionym członkom rodziny osoby, która w chwili śmierci miała ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy lub spełniała warunki wymagane do uzyskania jednego z tych świadczeń. Przy ocenie prawa do renty przyjmuje się, że osoba zmarła była całkowicie niezdolna do pracy.

Przepis art. 68 ust. 1 cyt. ustawy stanowi, iż dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione mają prawo do renty rodzinnej :

4. do ukończenia 16 lat,
5. do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia, albo
6. bez względu na wiek, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy w okresie, o którym mowa w pkt 1 lub 2.

Nie jest trafny zarzut naruszenia przez sąd I instancji zasady swobodnej oceny dowodów sformułowanej w normie art.233§1 k.p.c. , nie doszło także do naruszenia art.286 k.p.c.

Zgodnie z orzecnictwem Sądu Najwyższego (wyrok SN z 15.11.2002r., nie publ.) opinia biegłego podlega, jak inne dowody, ocenie według art. 233 § 1 k.p.c., lecz co odróżnia ją pod tym względem, to szczególne dla tego dowodu kryteria oceny, które stanowią: poziom wiedzy biegłego, podstawy teoretyczne opinii, sposób motywowania sformułowanego w niej stanowiska oraz stopień stanowczości wyrażonych w niej ocen, a także zgodność z zasadami logiki i wiedzy powszechnej. W ocenie Sądu w niniejszej sprawie uzasadnienie opinii biegłych, dobranych specjalnościami do schorzeń ubezpieczonego wskazanych w orzeczeniach lekarza orzecznika i komisji lekarskiej ZUS w pełni odpowiada wymaganiom zawartym w art. 285 § 1 k.p.c. i pozwala Sądowi na pełną kontrolę oceny sprawności organizmu ubezpieczonego, w aspekcie jego zdolności do wykonywania pracy, zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji.

W wyroku z dnia 21.11.1974r. (OSP 1975/5/108) Sąd Najwyższy wskazał, że jeżeli opinia biegłego jest tak kategoryczna i tak przekonywująca, że sąd określoną okoliczność uznaje za wyjaśnioną, to nie ma obowiązku dopuszczania dowodu z dalszej opinii biegłych. Podobnie w wyroku z dnia 04.08.1999r. (OSNP 2000/22/807) Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, iż potrzeba powołania innego biegłego powinna wynikać z okoliczności sprawy, a nie z samego niezadowolenia strony z dotychczas złożonej opinii. Również Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 05.06.2002r. (OSA 2003/9/35) wskazał, iż o ewentualnym dopuszczeniu dowodu z opinii innego biegłego tej samej specjalności medycznej nie może Odnosząc się do wniosku pozwanego o powołanie dodatkowo dowodu z opinii innego biegłego ortopedy jak wskazywał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 5 listopada 1974 r. I CR 562/74 (LEX 7607) samo niezadowolenie strony z opinii biegłego nie uzasadnia powołania innego biegłego.

Podobnie wskazano w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 1974 r. II CR 5/74 :”Okoliczność, że opinia biegłych nie ma treści, odpowiadającej stronie, zwłaszcza gdy wypowiedało się kilka kompetentnych pod względem fachowym zespołów biegłych, nie może uzasadniać przeprowadzenia dowodu z opinii dalszych biegłych. Za nieuzasadnione należy uznać stanowisko, według którego nie wolno zaniechać przeprowadzenia dowodu z opinii dalszych biegłych, jeżeli dotychczas opracowane opinie biegłych nie dają podstaw do rozstrzygnięcia sprawy w sensie twierdzonym przez stronę.

Odmienne stanowisko oznaczałoby bowiem przyjęcie, że należy przeprowadzić dowód z wszelkich możliwych biegłych, by się upewnić, czy niektórzy z nich nie byłiby takiego zdania, jak strona”. LEX nr 7407

Nie doszło w sprawie także do naruszenia art.286 k.p.c. - nie można przyjąć, iż sąd zobowiązany jest dopuścić dowód z kolejnych biegłych w każdym przypadku, gdy złożona opinia jest niekorzystna dla strony (zob. wyrok SN z dnia 15 lutego 1974 r., II CR 817/73, LEX nr 7404; wyrok SN z dnia 18 lutego 1974 r., II CR 5/74, Biul. SN 1974, nr 4, poz. 64; wyrok SN z dnia 15 listopada 2001 r., II UKN 604/00, PPIPS 2003, nr 9, poz. 67). Potrzeba powołania innego biegłego powinna zatem wynikać z okoliczności sprawy, a nie z samego niezadowolenia strony z dotychczasowej złożonej opinii – por. wyrok SN z dnia 5 listopada 1974 r., I CR 562/74, LEX nr 7607; uzasadnienie wyroku SN z dnia 4 sierpnia 1999 r., I PKN 20/99, OSNAPiUS 2000, nr 22, poz. 807; uzasadnienie wyroku SN z dnia 10 stycznia 2001 r., II CKN 639/99, LEX nr 53135. Przy czym potrzebą taką nie może być przeświadczenie strony, że dalsze opinie pozwolą na udowodnienie korzystnej dla strony tezy (por. wyrok SN z dnia 27 czerwca 2001 r., II UKN 446/00, OSNAPiUS 2003, nr 7, poz. 182).

Opinie zawierały szczegółową analizę dokumentacji medycznej odwołującej, w tym kwalifikacji rentowych dokonanych na etapie postępowania administracyjnego. Zaznaczyć w tym miejscu trzeba – odnosząc się do treści zarzutów apelacyjnych – że zdaniem biegłych orzeczona całkowita niezdolność do pracy odwołującej przed 15 czerwca 1984 r. nie wynika wyłącznie ze schorzenia natury psychicznej (a to akcentuje apelujący podnosząc odmienną treść historycznych orzeczeń OKiZ). W uznaniu biegłego sądowego z zakresu neurologii to mózgowie porażenie dziecięce z wodogłowie normotensyjnym i zaznaczającym się niedowładem kończyn dolnych oraz zespołem mózdkowym, niedosłuchem obustronnym i stopami końsko-szpotawymi (jako schorzenia powstałe w dzieciństwie) czynią odwołującą całkowicie niezdolną do pracy przed ukończeniem nauki w roku 1984 r. Z kolei w ocenie biegłych psychiatry i psychologa całkowita niezdolność do pracy przed 1984 r. wynika z upośledzenia umysłowego w stopniu umiarkowanym .

Należy w tym miejscu zaznaczyć, że zarzuty co do oceny biegłych psychiatry i psychologa w brzmieniu tożsamym co w apelacji sformułował pozwany już w piśmie procesowym z dnia 20 września 2013 r. Wskazywano wówczas na odmienne niż w opinii biegłych kwalifikacje rentowe OKiZ z roku 1981 wskazujące na III grupę inwalidzką istniejącą od urodzenia oraz pogorszenie stanu zdrowia skutkujące II grupą inwalidzką dopiero od 8 maja 1992 r. (w trakcie zatrudnienia).

W odpowiedzi na powołane zastrzeżenia biegli psychiatra i psycholog w opinii uzupełniającej z dnia 9 października 2013 r. wyjaśnili, iż upośledzenie umysłowe umiarkowane wywołane zostało organicznym uszkodzeniem mózgu a więc ma charakter pierwotny. Wskazują na to psychologiczne wykładniki właśnie organicznych zmian w obrębie ośrodkowego układu nerwowego, one również są bezpośrednio odpowiedzialne za zaburzenia zachowania, emocji i osobowości. Biegli akcentowali, że upośledzenie umysłowe jest stanem chorobowym i nie może ulegać pogorszeniu lub poprawie sensu stricto. Pogorszenie polega wyłącznie na pojawieniu się dodatkowych cech np. zespołu psychoorganicznego lub innych zaburzeń psychicznych.

Powyzsze opinie biegłych Sąd Apelacyjny – za sądem I instancji uznaje za wyczerpujące i wszechstronne. Stanowić one mogą podstawy rozstrzygnięcia w sprawie.

Wobec powyższego orzeczono o oddaleniu w tym zakresie apelacji pozwanego na podstawie art.385 k.p.c.

Słuszny jest natomiast zarzut apelacji w zakresie naruszenia art.7 ustawy o rencie socjalnej.

Ustawa z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej w art. 2 i 4 zawiera pozytywne przesłanki, których niespełnienie wyklucza możliwość skutecznego ubiegania się o prawo do renty socjalnej. Przepisy art. 7 i art. 8 oraz art. 9 ust. 2 powołanej ustawy ustanawiają z kolei przesłanki negatywne. Ich spełnienie, nawet wówczas gdy zostają spełnione warunki określone treścią art. 2 i 4 ustawy, powoduje, że renta socjalna nie będzie przysługiwać. Zgodnie z treścią art. 7 tej ustawy renta socjalna nie przysługuje zatem osobie uprawnionej do emerytury, uposażenia w stanie

spoczynku, renty z tytułu niezdolności do pracy, renty inwalidzkiej lub pobierającej świadczenia o charakterze rentowym z instytucji zagranicznych, renty strukturalnej, a także osobie uprawnionej do zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego lub nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego (ust. 1). Renta socjalna nie przysługuje (również) osobie będącej właścicielem lub posiadaczem (samoistnym lub zależnym) nieruchomości rolnej w rozumieniu Kodeksu cywilnego o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 5 ha przeliczeniowych, a osobie będącej współwłaścicielem nieruchomości rolnej nie przysługuje renta socjalna, jeśli udział tej osoby przekracza 5 ha przeliczeniowych (ust. 2). Renta socjalna nie przysługuje też za okres tymczasowego aresztowania lub odbywania kary pozbawienia wolności (art. 8 ust. 1 z zastrzeżeniem zawartym w ust. 3 i 4 tego przepisu) oraz w przypadku zbiegu uprawnień do renty socjalnej z uprawnieniem do renty rodzinnej, jeżeli kwota renty rodzinnej przekracza 200% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy (art. 9 ust. 1 i 2).

Nie może bowiem budzić wątpliwości fakt, że renta socjalna jest świadczeniem mającym szczególny charakter. Analiza pozytywnych przesłanek nabycia prawa do tego świadczenia (art. 2 i art. 4 ustawy), wśród których brak jest przecież wymogu posiadania jakiegokolwiek stażu ubezpieczeniowego, wskazuje jednoznacznie, iż jest ono przyznawane osobom, które ze względu na stan zdrowia powodujący całkowitą niezdolność do pracy powstałą wskutek naruszenia sprawności organizmu powstałego przed wejściem na rynek pracy, nie miały możliwości "wypracowania" stażu ubezpieczeniowego, który dawałby im podstawę do skutecznego ubiegania się przynajmniej o rentę z tytułu niezdolności do pracy. Renta socjalna stanowi więc świadczenie o charakterze zabezpieczającym, kompensującym brak możliwości uzyskania uprawnień do świadczeń z systemu ubezpieczeń społecznych, a jej celem jest zapewnienie osobie spełniającej ustawowe warunki do przyznania tego świadczenia środków finansowych niezbędnych do życia (por. powołany przez Sąd drugiej instancji wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 2008 r., I UK 264/07, Monitor Prawa Pracy 2008 nr 10, s. 548, czy też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2010 r., II UK 172/09, LEX nr 584202).

Analiza akt sprawy dowodzi, iż na datę wniosku o rentę socjalną jak i na datę zaskarżonej decyzji w tej materii odwołująca uprawniona była do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy. Powyższe warunkuje uznaniem za wyłączoną możliwość orzekania o uprawnieniu do renty socjalnej.

Mając powyższe na uwadze orzeczono jak w sentencji kierując się brzmieniem art.386§1 k.p.c.

del. SSO Katarzyna Schönhof-Wilkans	SSA Marta Sawińska (spr.)	SSA Marek Borkiewicz
-------------------------------------	---------------------------	----------------------